

การวิจัยและพัฒนาปลุกสะดอเป็นพืชร่วมในระบบวนเกษตร

ปราโมทย์ แก้ววงศ์ศรี¹ อิบรอเฮม ยีดำ² และจรรยา เพ็ชรหนองซุ่ม³

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาปลุกสะดอเป็นพืชร่วมในระบบวนเกษตร ได้ดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2550 โดยเก็บข้อมูลการปลุกสะดอจาก 30 แปลงตัวอย่าง ในฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 93.33 ปลุกสะดอแบบวนเกษตรในลักษณะสวนบ้าน และร้อยละ 6.67 ปลุกแบบเชิงเดี่ยว ความหลากหลายของพืชที่เกษตรกรนิยมปลุกร่วมกับสะดอพบ 41 ชนิด เรียงความถี่จากมากไปหาน้อย 5 ลำดับแรก คือ ลองกอง มะพร้าว เงาะ ทุเรียน และมังคุด ซึ่งไม่แตกต่างกันทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน โดยเกษตรกรที่ปลุกแบบวนเกษตรมีความเห็นว่า สะดอจะขึ้นได้ดีถ้าปลุกร่วมกับพืชเกษตรชนิดอื่นๆ แต่หากปลุกเชิงเดี่ยวจะไม่ค่อยติดฝัก กิ่งหักง่ายเมื่อลมแรง แสดงอาการยอดตายก่อนอายุที่สมควร และมีหนอนเจาะลำต้นมาก จากการนำข้อมูลภูมิปัญญาเกษตรกรมาพัฒนาประยุกต์เข้ากับวิชาการ สร้างแปลงตัวอย่างที่สถานีวิจัยเทพา ของคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในพื้นที่ 12.5 ไร่ ปลุกพืชยืนต้น 26 ชนิด จำนวน 709 ต้น โดยมีไม้สะเดา 362 ต้น ปลุกเป็นไม้กั้นลมรอบแปลง นอกนั้นเป็นไม้ผลต่างๆ 25 ชนิด กระจายอยู่ภายในพื้นที่แปลง ความหนาแน่นเฉลี่ย 28 ต้นต่อไร่ ร้อยละ 95.10 ของไม้ผลทั้งหมดมีความสูงในระดับ 2 – 10 เมตร และร้อยละ 83.86 มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 2 – 15 เซนติเมตร พื้นที่แปลงทั้งหมดถูกปกคลุมโดยเรือนยอดร้อยละ 37.35 โดยพบว่าสะดออย่างเดียวมีจำนวน 53 ต้น ครอบคลุมร้อยละ 9.74 ของพื้นที่แปลง สถานภาพของพืชเกษตรในแปลงตัวอย่างที่สถานีวิจัยเทพาปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะพัฒนาการเจริญเติบโต และบางชนิดเริ่มให้ผลผลิตแล้ว

¹ภาควิชาธรณีศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²ภาควิชาพืชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³สถานีวิจัยเทพา คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

The Improvement of Sato (*Parkia speciosa* Hassk.) as a Multiple Cropping in Agroforestry System

Pramoth Kheowvongsri¹ Ibrohem yeedum² and Charuay Petnongchum³

Abstract

The study of sato (*Parkia speciosa* Hassk.) cultivation as a multiple cropping in agroforestry system was carried out from October 2005 to September 2007. Randomized sampler from 30 plots, located on the Gulf of Thailand and the Andaman coasts were conducted. The results should that 93.33 % of farmers planting sato in a agroforestry system and only 6.67 % planted sato as a monoculture system. The plant species commonly cultivated in mixed cropping with sato comprised 41 species, such as longkong, coconut, rambutan, durian and mangosteen. The diversity of plant species, cultivated in combination with sato was similar between the Gulf of Thailand and the Andaman coasts. The study noted that sato in agroforestry system was better developed and with higher yield than in monoculture system. The results of survey study was used as a guideline for demonstration of field establishment. The demonstration plots of sato in agroforestry system were established in 2006 at The-Pha Research Station, Faculty of Natural Resource, Prince of Songkla University. The demonstration plot covers on area of about 2 hectares, in which sato is planted mixed with 26 tree species, totaling 709 trees. The neem (*Azadiracta excelsa*) of 362 trees were planted as a wind break around the field. The fruit tree of 25 species including sato totaling of 347 trees were planted in the site. The system characteristics were studied in 2007 and found that the density of the system was 175 trees/ha. Crown cover was 37.35 % and 83.86 % of tree with 2 - 15 cm. in diameter. The total of 53 sato trees was 9.74 % in crown cover. All fruit trees on demonstration plot is well developed and some start to bear fruits.

---

¹ Department of Earth Science, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkhla University

² Department of Plant Science, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkhla University

³ Thepha Research Station, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkhla University